

Для прискореного розвитку кооперації фермерських господарств необхідно інтенсифікувати процеси фінансового забезпечення сільських товаровиробників через мережу кредитних кооперативів, розробити механізм і умови надання субсидій, закладених безпосередньо в договірну ціну закупівлі сільгосппродукції [3].

Посилення монополізації з боку переробних підприємств у формі акціонерних товариств зумовлює потребу фермерських господарств у формуванні закупівельно-збутових кооперативів з організацією переробки сільгосппродукції. Отже, кооперування фермерів у виробництві сільськогосподарської продукції, її заготівлі, зберіганні, транспортуванні, переробці і реалізації повинно стати одним з важливих напрямів розвитку агропромислового комплексу, формою гарантування продовольчої безпеки країни, засобом конкурентоспроможного виходу фермерів на зовнішній продовольчий ринок [1].

Однією із проблем сучасних фермерів є проблема збуту продукції, особливо що швидко псується і не може довго зберігатися. Мережа заготівельно-збутової кооперації, яка існувала за радянських часів, була зруйнована, а натомість сучасна, ринкова ще не побудована. Сьогодні можна спостерігати перші кроки у зародженні кооперативів на аграрному ринку, що допоможе фермерам вирішити багато питань зі збуту сільськогосподарської продукції, її зберігання, транспортування та звісно виробництва. Важливо, що члени кооперативу можуть одержувати послуги по собівартості, що автоматично збільшує їх доходи. А саме головне розвиток фермерської кооперації сприятиме відродженню селянства та розвитку сільських територій.

Література

1. Попова С. П. Розвиток кооперації фермерських господарств / С. П. Попова // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2012. – Вип. 22(2). – С. 322-329.
2. <http://global-national.in.ua/archive/3-2015/20.pdf>
3. <http://www.agro-business.com.ua/ekonomichni-gektar/3999-problemy-ta-perspektivy-fermerstva-v-ukraini.html>
4. <http://agroportal.ua/news/ukraina/v-ukraine-vnedryayut-6-proektov-po-razvitiyu-fermerstva.html>

УДК 620.92:662.67:[330+504]

ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИРОБНИЦТВА СЛАНЦЕВОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

С. В. Козловський

Україна належить до країн, економічний розвиток яких значною мірою стримується нестачею власних енергоресурсів. Тому останніми роками Україна все активніше займається питаннями енергодиверсифікації. Однією з складових цього процесу є активне застосування біонерегетичних технологій, розробка нових родовищ, зокрема видобуток нетрадиційних видів газу.

Метою дослідження є аналіз теоретичних, практичних та економічних положень розвитку виробництв сланцевого газу в Україні.

Для проведення детального аналізу даної проблематики наведемо загальне тлумачення категорій «сланцевий газ». Сланцевий газ – природний газ (до 95% метану), що

міститься у незначних кількостях (2–3 % об'ємних) в низькопористих і погано проникних глинисто-алевритових осадових гірських породах на глибинах від 1 до 5–6 км. [1].

Сланцевий газ, в основі якого лежить метан, є чистою, високоефективною енергетичною і хімічною сировиною, який головним чином використовується як споживчий газ, сировина для надання опалення в містах, подачі електрики, виробництва автомобільного палива і в хімічній промисловості.

Для видобутку сланцевого використовують горизонтальне буріння і гідророзрив пласту. Хоча сланцевий газ міститься в невеликих кількостях (0,2–3,2 млрд м³/км²), але за рахунок розтину великих площ можна одержувати значну кількість такого газу. Це поки що єдиний економічний спосіб вилучення сланцевого газу на даний час.

За даними Американської інформаційної енергетичної агенції, станом на початок 2014 року, поклади сланцевого газу у світі складають 200 трлн. м³[1], див. табл.1.

З таблиці видно, що оціночний запас сланцевого газу, за перспективною оцінкою дорівнює 50 % запасу традиційного газу у світі. Це може свідчити про перспективність даного виду палива.

Таблиця 1

Запаси традиційного та сланцевого газу в світі, трлн. м³

Регіон	Запаси традиційного природного газу	Запаси нетрадиційного природного газу			
		Газ щільних порід	Сланцевий газ	Вугільний метан	Всього
Східна Європа/Євразія	144	11	12	20	44
Близький Схід	125	9	4	-	12
Азіатсько-Тихоокеанський регіон	43	21	57	16	94
Америка	47	11	47	9	67
Африка	49	10	30	0	40
Лат. Америка	32	15	33	-	48
Європа	24	4	16	2	22
СВІТ	462	81	200	47	328

Масштабне промислове виробництво сланцевого газу було розпочато компанією Devon Energy в США на початку 2000-років, що стало початком «сланцевої революції» у США. У США розвідані запаси сланцевого газу становлять 24 трлн м³. (технічно досяжні для видобутку – 3,6 трлн. м³) [2].

Для реалізації програми видобутку сланцевого газу в Україні, проведений SWOT-аналіз даного питання – таблиця 2. Крім переваг є суттєвий недолік видобутку сланцевого газу (до речі, який і мусив Європу ввести мораторій на видобуток), такий як загроза екології України.

Таблиця 2

SWOT- аналіз перспектив видобутку сланцевого газу в Україні

Переваги	<ul style="list-style-type: none"> – зниження залежності країни від імпортного газу; – створення нових робочих місць; – близькість до ринків збуту; – власне джерело енергії; – можливість експорту газу.
Недоліки	<ul style="list-style-type: none"> – зміна клімату (екологічна катастрофа); – забруднення водних ресурсів; – забруднення повітря; – землетруси та коливання землі; – вплив на довкілля та здоров'я людей; – висока собівартість газу; – вилучення з господарського використання великих земельних площ; – значні інвестиції.

Перспективи /можливості	<ul style="list-style-type: none"> – забезпечення країни власним газом; – видобуток сланцевого газу в країні призведе до економії коштів, що сплачуються за імпортований газ; – можливість економічного розвитку; – енергетична безпека.
Проблеми видобутку/ загрози	<ul style="list-style-type: none"> – технологічна залежність від США; – потрібні значні інвестиції; – гідравлічний розрив пластів; – парникові гази; – викиди в атмосферу; – необхідність потужного обладнання; – нестача висококваліфікованого персоналу; – малий строк функціонування свердловин; – виникнення деформацій поверхні землі; – зменшення сейсмостійкості території.

У вересні 2013 року Конгрес Міжнародного союзу охорони природи прийняв резолюцію №118 [3], в якій закликав держави призупинити видачу ліцензій на видобуток газу методом гідророзриву, а також заборонити його застосування поблизу родовищ питної води, у сейсмонебезпечних районах, у районах з дефіцитом води, поблизу сейсмічних розломів і на природоохоронних територіях.

За даними Європейської Комісії, фрекінг є високоризикованою діяльністю, яка впливає на здоров'я людей та на усе довкілля. Науковцями ЄС було доведено – в тому числі й на практиці – що процес видобутку сланцевого газу є ризиковим для екології. Витік метану та високотоксичних канцерогенних хімікатів є практично неминучим і впливає на якість повітря, води та ґрунтів, створюючи серйозні загрози для здоров'я людей. Багато з цих наслідків мають нетимчасовий характер і проявляються не лише локально. Вони відчутні на регіональному, і навіть на глобальному рівні, а також, у випадку забруднення води та повітря є загрозою і для наступних поколінь.

Враховуючи високий рівень ризику та серйозні негативні наслідки видобутку, а також відсутність достатнього регулювання та механізмів захисту, вважаємо, що розробка сланцевого газу в Україні потребує досконалого наукового дослідження, а за умов асоційованого членства у ЄС, дотримання Україною статей 35-37 Хартії основних прав [4]. Пропонується фінансові інвестиції в Україні спрямовувати не на проекти з розробки сланцевого газу, а на отримання енергії з відновлюваних джерел енергії.

Література

1. Офіційний сайт U.S. Energy Information Administration. – Режим доступу: <http://www.eia.gov/>
2. Офіційний сайт інтернет видання «Schlumberger». – Режим доступу: <http://www.slb.com/>
3. Офіційний сайт інтернет видання «Екологія право людина». – Режим доступу: <http://epl.org.ua/ekologija/slancevii-gaz/dokumenti-epl/vimagajemo-moratoriju-na-vidobutok-slancevogo-gazu-v-ukrajini/>
4. Офіційний сайт Національного екологічного центру України. – Режим доступу: http://necu.org.ua/wp-content/uploads/foee_shale_gas_unconventional_unwanted_UKR.pdf